

1 CHARAKTERYSTYKA KONSTYTUCJI

1. akt prawny o najwyższej mocy prawnej w systemie danego państwa.
2. Szczególna moc prawna konstytucji wyraża się w tym, że podmiot jej regulacji ma charakter pierwotny i nieograniczony
3. konstytucja określa wykaz aktów normatywnych, czyli źródeł prawa w danym państwie.
4. wszystkie akty prawne muszą być zgodne z Konstytucją, przepisy w nich zawarte muszą być spójne z Konstytucją.
5. pojęcie: jest to akt prawny określający podstawowe zasady ustroju państwa regulujący ustroj naczelnych organów państwa, zakres ich kompetencji i wzajemne relacje
6. konstytucja reguluje także katalog praw i wolności człowieka i obywatela
7. akt uchwalony i zmieniany w szczególnej procedurze

2 ZMIANA KONSTYTUCJI

1. projekt ustawy o zmianie Konstytucji może przedłożyć:
 - a) co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów
 - b) senat
 - c) prezydent RP
2. zmiana Konstytucji może się odbyć w drodze ustawy, która musi być uchwalona w jednakowym brzmieniu przez Sejm i w ciągu 60 dni przez Senat
3. ustawę o zmianie Konstytucji uchwała Sejm większością, co najmniej 2/3 głosów w obecności, co najmniej 1/2 ustawowej liczby posłów oraz Senat bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej 1/2 ustawowej liczby senatorów
4. uchwalenie zmian Konstytucji dotyczą rozdziału:
 - a) rozdz.I Rzeczpospolita
 - b) rozdz.II wolności, prawa
 - c) rozdz.XII zmiana Konstytucji
5. może się odbyć nie wcześniej niż 60-tego dnia po pierwszym czytaniu projektu ustawy
6. jeśli zmiana dotyczy tych przepisów podmiotu, które mogą rozpocząć zmianę Konstytucji, mogą żądać w terminie 45 dni od dnia uchwalenia ustawy przez senat przeprowadzenia referendum zatwierdzającego
7. zmiana Konstytucji zostaje przyjęta, jeżeli za zmianą opowie się większość głosujących
8. ustawa następnie przekazywana jest przez Marszałka Sejmu Prezydentowi do podpisu (21 dni ma prezydent na podpisanie)
9. Konstytucja polska należy do tzw. Konstytucji sztywnych, trudno zamienialnych w odróżnieniu od konstytucji elastycznych, które mogą być zmieniane w trybie wymagalnym do zmiany ustawy.

3 STANY NADZWYCZAJNE W KONSTYTUCJI

1. Konstytucja wyróżnia:
 - a) stan wojenny
 - b) stan wyjątkowy
 - c) stan klęski żywiołowej
2. wprowadzenie stanów nadzwyczajnych wywiera skutek w sferze prawa wewnętrznego (krajowego)
3. PRZESŁANKI: stan wojenny może być wprowadzony przez Prezydenta na wniosek RM
 - a) w razie zewnętrznego zagrożenia państwa
 - b) w razie zbrojnej napaści na terytorium RP
 - c) gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji

STAN WOJENNY może być wprowadzony na części lub na całym terytorium państwa,

rozporządzenie o wprowadzeniu stanu wojennego lub wyjątkowego Prezydent przedstawia sejmowi w ciągu 48 godz.

Od podpisania Sejm je bezzwłocznie rozpatruje i może je uchylić bezwzględną większością głosów

STAN WYJĄTKOWY może być wprowadzony przez Prezydenta na wniosek RM w drodze rozporządzenia na czas nie dłuższy niż 90 dni. W przypadku :

- a) zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa
- b) zagrożenia bezpieczeństwa obywateli
- c) zagrożenia porządku publicznego

Przedłużenie stanu wyjątkowego może nastąpić tylko raz za zgodą Sejmu na czas nie dłuższy niż 60 dni (razem 150 dni)

STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ może być wprowadzony przez RM na czas oznaczony,

nie dłuższy niż 30 dni w celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej,

stan może być przedłożony za zgodą Sejmu

w czasie stanów nadzwyczajnych może dojść do znacznych ingerencji w „Konstytucyjne wolności i prawa człowieka i obywatela”

konstytucja oraz ustawy określają zakres tej ingerencji

4 ZASADA SUWERENNOŚCI NARODU

Zgodnie z konstytucją władza zwierzchnia należy do narodu

Naród odnosi się do wspólnoty wszystkich obywateli RP

Ujmowany jest w kategoriach politycznych i prawnych, a nie w kategoriach etnicznych

Naród stanowi władzę przez swoich przedstawicieli i za ich pośrednictwem

1. Demokracja bezpośrednia to sposób sprawowania władzy, której decyzje podejmowane są bezpośrednio przez ogół wyborców, bez pośrednictwa jakichkolwiek organów państwowych, wyrażana jest przez referendum

2. Demokracja pośrednia (przedstawicielska) to sposób sprawowania władzy, w który decyzje podejmowane są w imieniu suwerena przez organ przedstawicielski, czyli Parlament pochodzący z wyborów.

Naród w wyborach udziela mandatu swoim przedstawicielom, posłowie i senatorowie są przedstawicielami całego narodu i nie są prawnie związani wolą swoich wyborców tzw. Mandat wolny

Posłowie i senatorowie nie mogą być w czasie swojej kadencji odwołani

Do organów przedstawicielskich można zaliczyć również: rada gminy, rada powiatu, sejmiki wojewódzkie, wójt, burmistrz

Twórcą nowożytniej koncepcji społecznej był Jan Jakub Rousseau, który przedstawił koncepcję umowy społecznej

Suwerenność polski nie oznacza zakazu włączania się w proces integracji europejskiej

5 ZASADA DEMOKRATYCZNEGO PAŃSTWA PRAWNEGO

art. 2 Konstytucji

Zgodnie z art. 2 konstytucji „RP jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej

Wyróżniamy :

1. zasady przyzwoitej legislacji (zakaz retroakcji prawa – prawo nie działa wstecz)

2. obowiązek zachowania odpowiedniego okresu vacatio legis (okresu dostosowawczego przy wprowadzaniu nowych norm prawnych)

3. zasada ochrony praw słusznie nabytych (państwo nie może wycofać się ze złożonych uprzednio obietnic, przepisy prawa oraz ich wykładnie powinny pogłębiać zaufanie obywateli do państwa)

4. zasada określoności prawa – przepisy prawne powinny konstruować normy prawne w sposób klarowny i precyzyjny, państwo nie może zastawiać na obywateli pułapek w postaci wieloznacznych, niejasnych przepisów

5. zasada proporcjonalności polega na zakazie nadmiernej ingerencji w prawa człowieka i obywatela

Środki stosowane przez prawo do osiągnięcia założonego celu muszą być proporcjonalne do tego celu.

Zasady związane z prawami człowieka obywatela:

a) prawo do sądu

b) domniemanie niewinności

c) prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania

d) nietykalność osobista

e) przestrzeganie formalnych gwarancji i stabilizacji aktów prawnych

zasady związane z systemem źródeł prawa, hierarchiczna budowa norm prawnych zakład 3 zasady ustrojowe:

1. nadrzędność Konstytucji, z czym nierozdzielnie związane jest stworzenie systemu proceduralnych gwarancji ochrony konstytucji (kontroli konstytucyjności norm)

2. zwierzchnictwa ustawy, jako aktu prawnego pochodzącego od organu przedstawicielskiego. Oznacza to również zastrzeżenie dla ustawy najważniejszych kwestii

3. wykonawczy charakter regulacji przyjmowanych przez organy rządowe. Regulacje te mogą być wydawane jedynie na podstawie wyraźnego upoważnienia ustawowego

Koncepcja demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej nawiązuje do idei państwa socjalnego występującej w wielu konstytucjach europejskich, np. RFN .

Koncepcja ta zakłada realizowanie dobra wspólnego poprzez niwelowanie nadmiernych różnic w społeczeństwie.

Z dwóch możliwych wykładni organy władzy publicznej mają obowiązek wybrać tę która pełniej realizuje zasadę sprawiedliwości społecznej

Koncepcja ta stanowić może również uzasadnienie dla ograniczenia innych konstrukcyjnych zasad, np. zasady równości wobec prawa

6 ZASADA PLURALIZMU POLITYCZNEGO (PLURIS –MNOGOŚĆ, WOLNOŚĆ

pluralizm polityczny w znaczeniu szerszym oznacza wolność tworzenia i działania różnorodnych organizacji społecznych, stowarzyszeń, partii, związków zawodowych

pluralizm polityczny w znaczeniu węższym oznacza wolność tworzenia i działania partii politycznych jako tych organizacji społecznych, które w największym stopniu wpływają na funkcjonowanie władzy państwowej

POJĘCIE PARTII POLITYCZNYCH

ustawa z 27.06.1997

Jest to organizacja społeczna, która zrzesza swoich członków na zasadach równości i dobrowolności, której celem jest zdobycie metodami demokratycznymi władzy w państwie bądź uzyskanie wpływu na władzę państwową

- członkami mogą być wyłącznie obywatele polscy, którzy dobrowolnie wyrażają wolę przynależności do partii Polit.

- finansowanie partii polit. Jest jawne, są finansowane z budżetu państwa, rocznie prawie 200 mln zł

7 ZASADA PODZIAŁU WŁADZY

Zasada ta zakłada wyodrębnienie władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej
Władze te powinny się wzajemnie hamować w ten sposób by żadna z nich nie zdobyła pozycji uprzywilejowanej
Podstawową zasadą rządzącą stosunkami pomiędzy tymi władzami jest zasada równości poszczególnych władz

Władzę ustawodawczą sprawują: Sejm i Senat jest to katalog wyczerpujący

Władzę wykonawczą sprawuje: Prezydent RP, RM

Władzę sądowniczą sprawuje: sądy i trybunały konstytucyjny i stanu

Sądy :

Powszechne – rejonowe, okręgowe, apelacyjne

Szczególne – wojskowe, administracyjne, Sąd Najwyższy

Sady administracyjne – I instancja Wojewódzki Sad Administracyjny, NSA w w-wie

Sąd Najwyższy sprawuje nadzór judykacyjny nad działalnością sądów powszechnych (nadzór w zakresie orzekania)

Twórcą zasady podziału władzy Monteskiusz

Jedną z gwarancji przestrzegania zasady podziału władzy jest zasada **incon** nie łączenia stanowisk

W aspekcie podmiotowym ustanawia zakaz sprawowania przez tę samą osobę lub ten sam organ kompetencji władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej

Zasada podziału władz nie ma charakteru absolutnego

Wyraża ona ideę która zakazuje kumulacji całej władzy w rękach jednego podmiotu

Zasada ta zakłada również oparcie wzajemnych relacji na systemie wzajemnych hamulców w zakresie swoich kompetencji

Dla określenia ustroju politycznego szczególne znaczenie ma ułożenie relacji władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Mozemy wyróżnić 2 zasadnicze modele:

1. system parlamentarno – gabinetowy, cechy:

a) dualizm egzekutywy (prezydent i premier)

b) pozycja głowy państwa ma charakter ograniczony

c) premier i ministrowie co do zasady posiadają mandaty parlamentarne

d) rząd ponosi odpowiedzialność polityczną przed parlamentem (konstruktywne wotum nieufności)

2. system prezydencki, cechy;

a) jednolitość egzekutywy

b) na czele władzy wykonawczej stoi prezydent wybierany przez naród

c) nie występuje instytucja premiera

d) prezydent powołuje rząd (sekretarzy stanu) którzy są przed nim odpowiedzialni

8 ZASADA SPOŁECZNEJ GOSPODARKI RYNKOWEJ

Zasada ta nawiązuje do koncepcji państwa socjalnego, która zakłada że wyniki ekonomiczne nie mogą być jedyną wartością prowadzonej działalności gospodarczej.

Państwo powinno tworzyć instrumenty, które powinny zapewnić równomierną redystrybucję dóbr z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych

Zasada ta opiera się na 3 filarach:

1. na wolności działalności gospodarczej.

Ograniczenie tej wolności jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes społeczny

2. własność prywatna.

RP chroni własność i prawo dziedziczenia , odjęcie prawa własności czyli wywłaszczenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem.

3. solidarność, dialog i współpraca partnerów społecznych

Szczególną rolę w tym zakresie odgrywają związki zawodowe. Miejscem dialogu jest m.in. komisja trójstronna, która opiniuje szereg projektów aktów prawnych, w jej skład wchodzi przedstawiciele rządu, organizacji pracodawców i związki zawodowe

9 PRAWA I WOLNOŚCI CZŁOWIEKA I OBYWATELA ZAWARTE W KONSTYTUCJI

Konstytucja RP przyjmuje regulacje międzynarodowe w zakresie standardów ochrony praw człowieka i obywatela.

Podzielone są wg 3 kategorii:

1. wolności i prawa osobiste

2. wolności i prawa polityczne

3. wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne

Art. 30 przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych

Jest to jedyna wartość konstytucyjna, która nie może podlegać jakimkolwiek ograniczeniom.

Wolność jest to ta sfera życia jednostki, która powinna być wolna od jakiegokolwiek ingerencji państwa. Państwo nie może wkraczać w sfery, np.:

- wolność sumienia

- wolność wyznania

Natomiast prawo człowieka i obywatela jest to ta sfera życia jednostki, która powinna być aktywnie zapewniona przez

państwo szczególnie poprzez tworzenie proceduralnych gwarancji realizacji, np. prawo do sądu

10 PRAWO I WOLNOŚCI O CHARAKTERZE POLITYCZNYM

1. wolność zgromadzeń
2. wolność zrzeszania się
3. prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach
4. prawo do uzyskania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne
5. prawo do udziału w referendum
6. prawo wybierania prezydenta, parlamentarzystów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego, prawo to służy obywatelom polskim, które najpóźniej w dniu głosowania kończą 18 lat
7. prawo składania petycji, wniosków i skarg. Tryb rozpatrywania określa KPA

11 INSTYTUCJA REFERENDUM

Rodzaje:

1. referendum ogólnokrajowe, które może być przeprowadzone w sprawie o szczególnym znaczeniu dla państwa
Ma prawo zarządzić Sejm bezwzględną większością głosów w obecności, co najmniej 1/2 ustawowej liczby posłów lub Prezydent RP za zgodą Senatu wyrażoną bezwzględną większością głosów w obecności, co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów
Wynik referendum jest wiążący, jeśli wzięto w nim udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania, ważność referendum ustala Sąd Najwyższy
2. referendum w sprawie wyrażania zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej przewidującej przekazanie organizacji oraz organowi międzynarodowemu kompetencji organów władzy państwowej w niektórych sprawach
3. referendum w sprawie zatwierdzenia zmian w konstytucji,
4. referendum lokalne, członkowie wspólnoty samorządowej mogą decydować o drodze referendum w sprawach dotyczących tej wspólnoty w tym o odwołaniu pochodzącego z wyborów bezpośrednich organu samorządu terytorialnego
5. inicjatywa ustawodawcza, która przysługuje grupie, co najmniej 100 tys. Obywateli mających prawo wybierania do Sejmu

12 PRAWO I WOLNOŚCI O CHARAKTERZE OSOBISTYM

1. prawo do życia
2. prawo do nietykalności i wolności osobistej
3. prawo do obrony
4. prawo do domniemania niewinności
5. prawo do sądu
6. prawo do prywatności
7. prawo do wychowania dzieci zgodnie ze swoimi przekonaniem
8. wolność i ochrona komunikowania się
9. nienaruszalność mieszkania
10. prawo dostępu do urzędowych dokumentów i zbiorów danych dotyczących pracownika
11. wolność poruszania się
12. wolność sumienia i religii
13. wolność wyrażenia poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji
14. prawo azylu dla cudzoziemcy

13 PRAWA I WOLNOŚCI O EKONOMICZNYM, SOCJALNYM I KULTUROWYM

1. prawo do własności i innych praw majątkowych oraz praw dziedziczenia
2. wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy, nawiązanie stosunku pracy następuje na podstawie zgodnego oświadczenia pracodawcy i pracownika
3. prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przysługuje każdemu bez względu na nazwę zawartej umowy i sposób wykonywania obowiązków
4. prawo do wypoczynku, pracownik ma prawo do dobowego, tygodniowego i co rocznego wypoczynku
5. prawo do zabezpieczenia społecznego w czasie niezdolności do pracy z uwagi na chorobę lub inwalidztwo oraz uzyskanie wieku emerytalnego
6. prawo do pomocy społecznej
7. prawo do ochrony zdrowia
8. prawo do nauki
9. polityka prorodzinna, ochrona matki przed i po urodzeniu dziecka (urlop macierzyński i wychowawczy), przepisy praw pracy zakazują wypowiedzenia umowy o pracę kobiecie w ciąży lub w czasie urlopu macierzyńskiego czy wychowawczego)
10. art. 75 dot. Przeciwdziałaniu bezdomności i zaspokajania potrzeb mieszkaniowych obywateli

14 OGRANICZENIE KONSTITUCYJNYCH PRAW I WOLNOŚCI

Trybunał konstytucyjny podkreśla, że określone prawa i wolności w Konstytucji nie mają charakteru absolutnego, mogą zatem podlegać ograniczeniu

Ustawa zasadnicza określa warunki, jakie muszą być **spełnione przy ograniczeniu tych ograniczeń**:

1. ograniczenia mogą być tylko ustanowione tylko w formie ustawy
2. gdy ograniczenia są niezbędne koniecznie w demokratycznym państwie prawnym zgodnie z ustawą proporcjonalności należy udzielić odpowiedzi na 3 pytania:
 - a) czy wprowadzenie ograniczeń jest niezbędnie potrzebne?
 - b) czy założonego celu nie da się osiągnąć innymi środkami?
 - c) czy użyte środki pozostają w odpowiedniej proporcji do ograniczonych praw i wolności?
3. ograniczenia mogą być wprowadzane tylko ze względu na 6 kryteriów:
**bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny, zdrowie publiczne, moralność publiczna, ochrona środowiska, wolność prawa innych osób
4. ograniczenia nie mogą naruszać istoty danego prawa, każde bowiem prawo ma katalog uprawnień, które stanowią rdzeń oraz tzw. Otoczkę, która może być naruszana bez zniesienia tego prawa

15 KONSTYTUCYJNY SYSTEM ŹRÓDEŁ PRAWA Powszechnie Obowiązującego w Polsce

Ustawa zasadnicza ustanowiła dychotomiczny podział źródeł prawa:

1. źródła powszechnie obowiązującego prawa
2. akty wewnętrznie obowiązującego prawa

Oznacza to, że akt normatywny należy do jednej grupy albo do drugiej grupy. Konstytucja określiła też miejsce prawa wspólnotowego i prawa międzynarodowego w systemie prawa polskiego.

Konstytucja wprowadziła zamknięty katalog źródeł prawa powszechnie obowiązującego, zarówno pod względem przedmiotowym jak i podmiotowym.

Aspekt przedmiotowy polega na tym, że ustawa zasadnicza wymienia akty prawne powszechnie wiążące w sposób enumeratywny, natomiast

aspekt podmiotowy polega na tym że, Konstytucja w sposób wyczerpujący wskazuje organy właściwe do wydawania określonych aktów prawnych

norma powszechnie obowiązująca to taka, która może być adresowana do wszystkich podmiotów prawa, która może kształtować ich sytuację prawną, czyli wyznaczać prawa i obowiązki.

Akty prawa powszechnie obowiązującego zawierają normy o charakterze **generalnym i abstrakcyjnym** po wejściu Polski do Unii Europejskiej pojawił się problem relacji prawa wspólnotowego z prawem polskim w szczególności do Konstytucji.

Konstytucja jest nadrzędna w stosunku do całego porządku prawnego, jaki powstał po 01.05.2004

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podkreślono, że nadrzędność ta przejawia się w następujący sposób:

1. proces integracji europejskiej polegający na przekazywaniu kompetencji ma bezpośrednią legitymację w konstytucji
2. istnieje mechanizm kontroli traktatu akcesyjnego, co do zgodności z konstytucją
3. przepisy konstytucji, jako aktu nadrzędnego i stanowiącego wyraz suwerennej woli narodu nie mogą utracić mocy obowiązującej bądź ulec zmianie przez sam fakt powstania nieusuwalnej sprzeczności pomiędzy przepisami wspólnotowymi a konstytucją. To ustrojodawca konstytucji jest suwerenny, może zatem rozstrzygnąć o sposobie usunięcia tej sprzeczności.

Katalog źródła prawa:

1. konstytucja
2. ustawy
3. ratyfikowane umowy międzynarodowe
4. prawo wspólnotowe
5. rozporządzenia wykonawcze
6. akty prawa miejscowego
7. rozporządzenia Prezydenta RP wydawane w czasie stanu wojennego, gdy Sejm nie może się zebrać na posiedzenie

16 AKTY WEWNĘTRZNIE OBOWIĄZUJĄCE

Akty wew. Obowiązującego prawa nie są powszechnie obowiązujące, lecz wiążą jedynie jednostki organizacyjnie podległe organowi, który je ustanowił. Dzielimy je:

1. określone w konstytucji

*uchwały RM, zarządzenia prezesa RM, zarządzenia ministrów

Zarządzenia mogą być wydawane tylko na podstawie ustawy, nie mogą jednak stanowić podstawy decyzji wobec podmiotów prawa, uchwały i zarządzenia podlegają kontroli, co do ich zgodności z prawem powszechnie obowiązującym

2. niewymienione w konstytucji

***m.in.** wytyczne, okólniki, interpretacje, statuty, regulaminy

Mają na celu wyjaśnienie wątpliwości interpretacyjnych bądź uregulowanie zasad urzędu czy organu, np. statut urzędu wojewódzkiego

Katalog tych aktów nie ma charakteru zamkniętego

ROZPORZĄDZENIA WYKONAWCZE

Jest aktem normatywnym ściśle związanym z ustawą, między rozporządzeniem i ustawą zachodzi:

- ** związek kompetencyjny, co oznacza że rozporządzenie może być wydane tylko na podstawie ustawy
- ** związek funkcjonalny, który oznacza, że rozporządzenie może być wydawane wyłącznie w celu wykonania ustawy
- # Upoważnienie ustawowe powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia, zakres spraw przekazanych do uregulowania wytyczne treści rozporządzenia.
- # Rozporządzenie musi mieścić się w zakresie zawartym w upoważnieniu. Upoważnienie musi być na tyle szczegółowe, aby zamiar ustawodawcy musiał być czytelny
- # Konstytucja wprowadza zakres subdelegacji, co oznacza, że organ upoważniony do wydania rozporządzenia nie może przekazać tej kompetencji innemu organowi.

Ustawa zasadnicza określa również katalog organów uprawnionych do wydania rozporządzenia:

** prezes RM, RM, ministrowie kierujący oznaczony działem administracji rządowej oraz przewodniczący określonych w ustawach komitetów wchodzących w skład RM, prezydent RP, KRRiT.

RATYFIKOWANE UMOWY MIĘDZYNARODOWE

- # Podmiotem ratyfikującym umowy jest Prezydent RP przy zastrzeżeniu, że ten akt urzędowy prezydenta podlega kontrasygnacie prezesa RM
- # Ratyfikacja niektórych umów międzynarodowych przez prezydenta musi być poprzedzona wcześniejszą zgodą wyrażoną przez Sejm w ustawie tzw. Duża ratyfikacja
- # Uchwalenie ustawy wyrażającej zgodę na ratyfikację umowy nie oznacza obowiązku dokonania ratyfikacji przez prezydenta

Są to umowy:

1. dot. Pokoju, sojuszy, układów politycznych lub wojskowych
 2. dot. Wolności, praw lub obowiązków obywatelskich określonych w konstytucji
 3. dot. Członkostwa RP w organizacji międzynarodowej
 4. uprzednia zgoda jest wymagana, jeżeli umowa międzynarodowa dot. Spraw uregulowanych w ustawie lub których konstytucja wymaga ustawy
 5. dot. Znacznego obciążenia państwa pod względem finansowym
- # projekt ustawy upoważniającej przekłada Sejmowi RM, o zamiarze przedłożenia prezydentowi do ratyfikacji umów międzynarodowych, których ratyfikacja nie wymaga zgody wyrażonej w ustawie, prezes RM zawiadamia Sejm
 - # szczególnym rodzajem umowy międzynarodowej jest umowa przekazująca organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencji władzy publicznej w niektórych sprawach
 - # ratyfikowana umowa międzynarodowa po ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw stanowi część krajowego porządku prawnego i jest stosowana bezpośrednio
 - # umowa międzynarodowa ratyfikowana w trybie tzw. dużej ratyfikacji ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową

17. ORGANY SEJMU

1. Marszałek Sejmu jest to kierowniczy jednoosobowy organ sejmu, wybór marszałka jest dokonywany na pierwszym posiedzeniu nowo wybranego Sejmu na wniosek co najmniej 15 posłów, wybór następuje bezwzględną większością głosów

ZADANIA :

- a) przewodniczenie pracom izby
- b) wykonywanie tymczasowo obowiązków prezydenta RP
- c) zwoływanie posiedzeń sejmu
- d) zarządzanie wyborów prezydenta
- e) występowanie do trybunału konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie konstytucyjności prawa
- f) przewodniczenie obradom izby i ustalanie porządku dziennego

2. Prezydium Sejmu

MARSZAŁEK I WICE-MARSZAŁKOWIE

ZADANIA:

- a) ustalenie planu prac Sejmu po zasięgnięciu opinii konwentu seniorów
- b) dokonywanie wykładni regulaminu sejmu
- c) organizowanie współpracy między komisjami sejmowymi oraz koordynacja ich działań

3. Konwent Seniorów

Marszałek i wicemarszałkowie, szefowie klubów poselskich oraz szefowie kół parlamentarnych

Jest to organ o charakterze opiniodawczym, doradczym wobec marszałka i prezydium

Najważniejsze obowiązki:

- a) opiniowanie projektów prac Sejmu
- b) opiniowanie projektów porządku dziennego

4. Komisje Sejmowe

Do podstawowych zadań należy przygotowanie i rozpatrzenie spraw stanowiących przedmiot prac izby.

Wyróżniamy komisje:

- a) stałe

b) nadzwyczajne powoływane do załatwienia określonej sprawy

18 STATUS POSŁA

Bierne prawo wyborcze do sejmu przysługuje obywatelowi polskiemu mającemu prawo wybierania do Sejmu, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 21 lat a w przypadku Senatu 30 lat

kandydatów na posłów i senatorów mogą zgłaszać partie polityczne lub wyborcy

nie można jednocześnie kandydować do Sejmu i Senatu

mandat poselski jest określony mianem mandatu wolnego

CECHY MANDATU WOLNEGO

1. ma charakter generalny, co oznacza że poseł wyraża wolę całego narodu a nie tylko swoich wyborców

2. ma charakter niezależny, co oznacza że poseł nie jest prawnie związany wolą swoich wyborców, jedyną formą weryfikacji są następne wybory parlamentarne

3. ma charakter nieodwoływany, co powoduje że wyborcy nie mogą w sensie prawnym cofnąć udzielonego poparcia i odwołać parlamentarzystę w trakcie kadencji

PRZYWILEJE PARLAMENTARZYSTY

1. immunitet materialny - poseł nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za swoją działalność wchodzącą w zakres sprawowania mandatu poselskiego, ani podczas jego trwania, ani po jego wygaśnięciu. Za taką działalność poseł odpowiada wyłącznie przed Sejmem a przypadku naruszenia praw osób trzecich może być pociągnięty do odpowiedzialności sądowej tylko za zgodą sejmu

Immunitet ten ma charakter zupełny i trwały i obejmuje wszelkie czynności związane z wykonywaniem mandatu, np. wystąpienia, prace w biurze poselskim

2. immunitet formalny – oznacza, że poseł nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zgody Sejmu

Immunitet ten przysługuje od dnia ogłoszenia wyników wyborów do dnia wygaśnięcia mandatu,

Postępowanie karne, które zostało wszczęte przed dniem wyboru danej osoby na posła ulega na żądanie Sejmu zawieszeniu do czasu wygaśnięcia mandatu, w tym czasie ulega również zawieszeniu biegu przedawnienia w postępowaniu karnym, immunitet ten obejmuje wszelkie czyny karalne, a nie tylko związane z wykonywaniem mandatu. Poseł może zrzec się immunitetu formalnego

3. immunitet nietykalności osobistej – oznacza, że poseł nie może być zatrzymany ani aresztowany bez zgody Sejmu z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie zawiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego

* mandatu nie można łączyć z funkcją prezesa NBP, prezesa NIK, Rzecznika Praw Obywatelskich i praw dziecka, członka RPP, członka KRRiT, ambasadora, oraz zatrudnienia w Kancelarii Sejmu i Senatu oraz Kancelarii Prezydenta RP

* poseł nie może prowadzić działalności gospodarczej z osiągnięciem korzyści z majątku skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego, ani nabywać tego majątku

19 FUNKCJA USTAWODAWCZA SEJMU

Wyróżniamy następujące procedury ustawodawcze:

1. tryb pilny
2. uchwalanie ustaw o zmianie konstytucji
3. uchwalanie kodeksów
4. uchwalanie ustaw implementujących (dyrektywy wspólnotowe)
5. uchwalanie ustawy budżetowej

ETAPY PROCEDURY USTAWODAWCZEJ

1. wykonanie inicjatywy ustawodawczej, prawo przysługuje:

a) posłom (co najmniej 15 posłom lub komisjom sejmowym)

b) senatowi z tym, że z inicjatywą występuje cała izba na wniosek, co najmniej 10 senatorów lub na wniosek komisji senackie

c) RM

d) prezydent RP

e) inicjatywa ustawodawcza przysługuje również grupie co najmniej 100 tys. Obywateli mających prawo wybierania do sejmu

OGRANICZENIA PODMIOTOWE

jedynie RM jest uprawniona do wnoszenia ustaw w trybie pilnym, ustawy budżetowej, ustawy o zaciąganiu długu publicznego

RM może uznać swój projekt za pilny z wyjątkiem: projektów ustaw podatkowych, dotyczących wyboru prezydenta RP, Sejmu i Senatu oraz organów samorządu terytorialnego

PROJEKT USTAWY MUSI SPEŁNIAĆ WYMOGI:

1. powinien przedstawiać wyniki przeprowadzonej konsultacji
2. projekty podstawowych aktów wykonawczych
3. przedstawienie skutków społecznych, gospodarczych, finansowych i prawnych
4. wskazanie źródeł finansowania

5. powinien wskazywać stosunek projektu ustawy do prawa wspólnotowego

2. praca w Sejmie nad projektem ustawy,

Sejm rozpatruje projekt ustawy w 3 czytaniach, ustawy są uchwalane zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów

Pierwsze czytanie odbywa się nie wcześniej niż 7 – ego dnia od doręczenia posłom druku projektów, zazwyczaj ma ono miejsce w komisji sejmowej.

Na posiedzeniu Sejmu obligatoryjnie odbywa się 1 czytanie, jeśli chodzi o ustawy dot. Wyboru prezydenta, sejm, senatu, organów samorządu terytorialnego, o zmianie Konstytucji, regulujących ustroj i właściwość władzy publicznej i kodeksów

Drugie czytanie ma miejsce wyłącznie na posiedzeniu Sejmu i rozpoczyna się od przedstawienia Sejmowi sprawozdania komisji. W trakcie 2 czytania mogą być wnoszone poprawki doprojektuj ustawy. Prawo to przysługuje grupie co najmniej 15 posłów, RM, przewodniczącemu klubu lub koła

Trzecie czytanie ma charakter obligatoryjny i rozpoczyna się od przedstawienia przez posła sprawozdawcę poprawek zgłoszonych podczas 2 czytania. Kończy się głosowaniem

3. praca Senatu nad ustawą przekazaną przez Sejm

Po uchwaleniu ustawy przez Sejm, ustawa jest przekazywana przez Marszałka sejm – senatowi. Senat powinien zająć swoje stanowisko w ciągu 30 dni od dnia przekazania ustawy. Jeżeli w tym terminie nie podejmie stosownej uchwały, wówczas ustawę uznaje się za uchwaloną w brzmieniu przyjętym przez sejm

Senat może:

- a) przyjąć ustawę bez zmian
- b) uchwalić poprawki do ustawy
- c) odrzucić ustawę w całości

4. Prezydent

a) podpisuje ustawę w ciągu 21 dni od dnia przedstawienia i zarządza jej ogłoszenie w dzienniku Ustaw. Podpisanie ustawy „promulgacja” oznacza przyjęcie przez prezydenta jako głowy państwa, że ustawa została uchwalona zgodnie z prawem i oznacza polecenie wykonania ustawy przez jej adresatów

b) prezydent może skorzystać z tzw. **Weta ustawodawczego** które polega na przekazaniu ustawy sejmowi z umotywowanym wnioskiem do ponownego rozpatrzenia. Sejm może odrzucić weto prezydenta poprzez ponowne uchwalenie ustawy większością 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej ilości posłów. W takim przypadku prezydent podpisuje ustawę w ciągu 7 dni i zarządza ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw. W tym przypadku nie przysługuje mu prawo wystąpienia do Trybunału konstytucyjnego w trybie kontroli prewencyjnej

c) przed podpisaniem ustawy prezydent może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie zbadania zgodności ustawy z konstytucją. Jeżeli trybunał uzna ustawę za zgodną z Konstytucją wówczas prezydent ma obowiązek podpisać ustawę.

Prezydent może skorzystać z weta albo skierować ustawę do TK.

Tylko Parlament stanowi ustawy

20 FUNKCJA KREACYJNA SEJMU

Związana jest z udziałem Parlamentu w obsadzaniu i powoływaniu organów, np.:

1. sejm wybiera 15 sędziów TK, wybierani są indywidualni na 9- letnią kadencję
2. sejm wybiera członków TS, trybunał składa się przewodniczącego, 2 zastępców 16 członków wybieranych przez Sejm spoza grona posłów i senatorów, na czas trwania kadencji Sejmu
3. czterech członków Krajowej Rady Sądownictwa wybieranych jest przez sejm spośród posłów i 2 członków wybieranych przez senat spośród senatorów
4. sejm za zgodą senatu powołuje prezesa NIK na 6 letnią kadencję
5. sejm za zgodą senatu powołuje Rzecznika Praw Obywatelskich 5 letnią kadencję

21 Pozycja ustrojowa Prezydenta RP,

PREZYDENT jest najwyższym przedstawicielem RP i gwarantem ciągłości władzy państwowej.

Jest wybierany przez naród w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym.

Kadencja trwa 5 lat i można ją ponowić tylko raz.

Bierne prawo wyborcze przysługuje obywatelom polskim, którzy w dniu wyborów ukończyli 35 lat i korzystają z pełni praw wyborczych do Sejmu.

Na prezydenta zostaje wybrany ten kandydat, który otrzymał więcej niż połowę ważnych oddanych głosów.

Jeżeli w pierwszej turze żaden z kandydatów nie uzyska podanej większości wówczas 14 dnia po pierwszym głosowaniu przeprowadza się ponownie głosowanie (do którego przechodzą dwaj kandydaci, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów). W drugiej turze wybrany zostaje kandydat, który dostaje największą liczbę głosów. Ważność wyborów stwierdza Sąd Najwyższy.

Prezydent obejmuje urząd po złożeniu wobec Zgromadzenia Narodowego przysięgi i od tego dnia rozpoczyna się kadencja Prezydenta .

Prezydent nie ponosi odpowiedzialności politycznej przed Parlamentem

Akty podejmowane przez niego wymagają kontrasygnaty Prezesa RM, który w ten sposób przyjmuje na siebie odpowiedzialność polityczną.

Prezydent ponosi odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu za naruszenie Konstytucji, ustawy lub za popełnione przestępstwa.

Konstytucja nie wyłącza odpowiedzialności karnej Prezydenta.

Prezydent RP czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji, stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium.

Kompetencje Prezydenta można podzielić na 4 grupy;

Związane z parlamentem

Związane z RM

Związane z siłami zbrojnymi

Tradycyjne kompetencje głowy państwa

22 KOMPETENCJE PREZYDENTA

Związane z Parlamentem

Np. zwołuje pierwsze posiedzenie Izby w wyborach, zarządza wybory

Związane z Radą Ministrów

przyjmuje dymisje ustępujących gabinetów

decyduje kandydata na premiera

powołuje premiera a na jego wniosek Ministrów

w sprawach szczególnej wagi może zwołać Radę Gabinetową, a tę radę tworzy Rada Ministrów pod przewodnictwem prezydenta. Nie przysługują jej jednak kompetencje RM

prezydent ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe

mianuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli RP w innych państwach i organizacjach międzynarodowych.

Prezydent w zakresie polityki zagranicznej współdziała z Prezesem RM i właściwym Ministrem

prezydent RP przyjmuje listy uwierzytelniające i odwołujące akredytowanych przy nim przedstawicieli dyplomatycznych innych państw i organizacji międzynarodowych.

Związane z siłami zbrojnymi

Prezydent jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych

w czasie pokoju Prezydent sprawuje zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej

natomiast w czasie wojny prezydent na wniosek Prezesa RM mianuje Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych mianuje również Szefa Sztabu Generalnego i dowódców rodzajów Sił Zbrojnych.

Prezydent na wniosek Ministra Obrony Narodowej nadaje określone stopnie wojskowe

w razie bezpośredniego zewnętrznego zagrożenia państwa Prezydent na wniosek Premiera zarządza częściową lub powszechną mobilizację i użycie sił zbrojnych do obrony państwa.

Organem doradczym Prezydenta w zakresie wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa jest Rada Bezpieczeństwa Narodowego.

Tradycyjne kompetencje głowy państwa

posiada prawo zarządzania referendum w sprawach szczególnych dla państwa

nadaje ordery i odznaczenia

nadaje obywatelstwo polskie i wyraża zgodę na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego

Prezydent stosuje prawo łaski

posiada również uprawnienia kreacyjne

powołuje pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego

powołuje również Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego

Prezydent powołuje także część składu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Prezydent w drodze rozporządzenia na wniosek RM wprowadza stan wojenny lub stan wyjątkowy.

Stan wojenny - może być wprowadzony w razie zewnętrznego zagrożenia państwa zbrojnej napaści na terytorium RP lub też w przypadku gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji.

Stan wyjątkowy - może być wprowadzony w razie zagrożenia Konstytucyjnego Ustroju Państwa bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego.

Konstytucja przewiduje możliwość wystąpienia wakatu na stanowisku głowy państwa jeżeli:

Jeżeli Prezydent nie może przejściowo sprawować urzędu, zawiadamia o tym Marszałka Sejmu, który tymczasowo przejmuje obowiązki Prezydenta. Jeżeli głowa państwa nie jest w stanie zawiadomić Marszałka Sejmu o niemożności sprawowania urzędu wówczas o stwierdzeniu przeszkody rozstrzyga Trybunał Konstytucyjny na wniosek Marszałka Sejmu

Wakat może być spowodowany poważniejszymi przyczynami jeśli nastąpi opróżnienie urzędu przypadku śmierci Prezydenta
zrzeczenie się urzędu przez Prezydenta
stwierdzenie nieważności wyboru Prezydenta lub z innych przyczyn nie objęcia urzędu po wyborze
złożenie Prezydenta z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu
uznania przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności Prezydenta do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia, uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego.

Jeżeli Marszałek Sejmu nie może wykonywać obowiązków Prezydenta, obowiązki te przejmuje Marszałek Senatu. Jednakże osoba wykonująca obowiązki Prezydenta RP nie może postanowić o skróceniu kadencji Sejmu.

Prezydent cd

Prezydent RP pełni funkcję arbitra. Przyjęcie tej koncepcji oznacza, że w przypadku zakłócenia wzajemnych stosunków między rządem a Sejmem, Prezydent powinien dążyć do normalizacji tych stosunków. Niezależność prezydenta znajduje wyraz w zasadzie niepołączalności.

Incompantabilitas - niepołączalność stanowisk

Prezydent nie może piastować żadnego innego urzędu, ani pełnić żadnej innej funkcji publicznej, z wyjątkiem tych, które są związane ze sprawowaniem urzędu.

Prezydent jest wybierany przez naród w wyborach
powszechnych
równych
bezpośrednich
głosowaniu tajnym

Czynne prawo wyborcze przysługuje obywatelom, którzy najpóźniej w dniu wyborów ukończyli 18 lat i nie zostali pozbawieni praw wyborczych lub nie utracili ich w inny sposób.

Bierne prawo wyboru przysługuje obywatelom, którzy korzystają z pełni praw wyboru do sejmu o ile ukończyli lat 35.

Wybory Prezydenta RP zarządza Marszałek Sejmu, pierwsza tura wyborów musi się odbyć w dniu przypadającym nie wcześniej niż na 100 dni i nie później niż na 75 dni przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta RP. Wybory muszą zawsze zakończyć się przed upływem kadencji. W razie opróżnienia urzędu Prezydenta Marszałek Sejmu w ciągu 14 dni po opróżnieniu zarządza wybory, muszą się odbyć w ciągu 60 dni od zarządzenia wyborów.

Ważność wyboru Prezydenta RP stwierdza Sąd Najwyższy.

Prezydent obejmuje urząd po złożeniu przysięgi przed Zgromadzeniem Narodowym, co powinno mieć miejsce ostatniego dnia przed upływem kadencji poprzedniego prezydenta.

Prezydent za swoją działalność urzędową nie ponosi odpowiedzialności parlamentarnej, natomiast w przypadku naruszenia konstytucji lub ustawy prezydent może być pociągnięty do odpowiedzialności konstytucyjnej.

Kadencja prezydenta upływa 5 lat po objęciu urzędu- licząc od dnia złożenia przysięgi.

Opróżnienie urzędu prezydenta może nastąpić:

W przypadku śmierci prezydenta

Zrzeczenia się urzędu (Prezydent może dokonać zrzeczenia się w każdym czasie i akt zrzeczenia staje się

skuteczny z momentem jego złożenia)
Trwałej niezdolności do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia
Złożenia prezydenta z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu
Stwierdzenia nieważności wyboru prezydenta lub z innych przyczyn nieobjęcia urzędu po wyborze.

Skutkiem prawnym opróżnienia urzędu jest powstanie po stronie Marszałka Sejmu obowiązku zarządzenia nowych wyborów prezydenckich. Marszałek Sejmu przejmuje wykonywanie obowiązków Prezydenta. Od opróżnienia urzędu należy odróżnić przejściową niemożność sprawowania urzędu np. w skutek choroby. Wówczas Marszałek Sejmu przejmuje obowiązki Prezydenta.

Kompetencje prezydenta związane z władzą sądowniczą

Prezydent może stosować prawo łaski, które może polegać na darowaniu lub złagodzeniu kary każdej osobie skazanej prawomocnym wyrokiem karnym (z wyjątkiem osoby skazanej przez Trybunał Stanu). Prawo łaski ma, więc charakter indywidualny i konkretny i należy je odróżnić od aktów amnestii, – czyli dozowania lub złagodzenia kar określonym kategoriom skazanych lub abolicji – zniesienie karalności za określone czyny w stosunku do pewnych kategorii osób
Amnestia i abolicja są aktami o charakterze generalnym (ogólnym) i mogą być przyjmowane przez parlament w formie ustawy.

23 ZGROMADZENIE NARODOWE

Senat – 100 senatorów

Sejm – 460 posłów

Dwuzbiory - sejm i senat

Zgromadzenie Narodowe jest to wspólne posiedzenie sejmu i senatu pod przewodnictwem Marszałka Sejmu, a w jego zastępstwie Marszałka Senatu, tylko w przypadkach określonych w konstytucji:

1. odbieranie przysięgi od nowo wybranego prezydenta
2. stwierdzenie trwałej niezdolności prezydenta do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia
3. stawianie prezydenta w stan oskarżenia za naruszenie konstytucji i ustaw
4. wysłuchanie orędzia prezydenta

24 KADENCJA SEJMU I JEJ MODYFIKACJA

jest to czas określony w konstytucji w którym parlament działa zasadniczo w tym samym składzie pochodzącym z tych samych wyborów

kadencja sejmu i senatu (4 letnie) rozpoczynają się z dniem zebrania się sejmu na pierwsze posiedzenie i trwają do dnia poprzedzającego dzień zebrania się sejmu następnej kadencji

SKUTKI UPŁYWU KADENCJI SEJMU :

1. kończy się kadencja Trybunału Stanu
2. kończy się okres funkcjonowania RM
3. zgodnie z zasadą dyskontynuacji prac parlamentu, projekty ustaw, które nie zakończyły procedury ustawodawczej muszą być jeszcze raz wniesione do sejmu nowej kadencji

MODYFIKACJA KADENCJI

1. przedłużenie kadencji sejmu, w czasie stanu nadzwyczajnego oraz 90 dni po jego zakończeniu, nie może być skrócona kadencja sejmu, nie mogą być przeprowadzone wybory do sejmu i senatu a kadencje tych organów ulegają odpowiedniemu przedłużeniu

2. skrócenie kadencji sejmu, jest dokonywane przez prezydenta na mocy postanowienia, które wymaga ogłoszenia w Dzienniku Ustaw po uprzednim zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu.

SĄ DWA PRZYPADKI SKRÓCENIA KADENCJI :

a) obligatoryjny – prezydent ma obowiązek skrócić kadencję sejmu i zarządzić nowe wybory w przypadku nie udzielenia RM wotum zaufania w tzw. Trzeciej procedurze wyłonienia rządu

b) fakultatywny – prezydent może w ciągu 14 dni zarządzić skrócenie kadencji rządu, jeżeli w ciągu 4 mc od dnia przedłożenia sejmowi projektu ustawy budżetowej nie zostanie przedstawiona prezydentowi do podpisu

SAMOROZWIĄZANIE SIĘ SEJMU

Sejm może skrócić swoją kadencję uchwałą przyjętą 2/3 głosów ustawowej liczby posłów i skrócenie kadencji sejmu oznacza jednocześnie skrócenie kadencji senatu

25 KOMPETENCJE TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO 1982 r.

Jest to organ władzy sądowniczej, działalność trybunału nie może być określana jako sprawowanie wymiaru sprawiedliwości.

W skład trybunału wchodzi : 15 sędziów wybieranych przez sejm na 9 letnią kadencję

Musi to być ktoś, kto ma uprawnienia, aby być sędzią Sądu Najwyższego lub Sądu Administracyjnego

Kandydatów na stanowisko sędziego może przedstawić prezydium sejmu lub grupa 50 posłów.

Pozycja sędziego TK jest analogiczna do pozycji sędziego Sądu Najwyższego, ponowny wybór jest niedopuszczalny

W okresie kadencji sędziowie są nie usuwalni chyba, że sędzia zostanie skazany pełnomocnym wyrokiem za przestępstwo, bądź sąd dyscyplinarny orzeknie karę usunięcia ze stanowiska
Mandat sędziego wygasa również w przypadku śmierci, zrzeczenia się, lub orzeczenia komisji lekarskiej o trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków
Sędziom przysługuje immunitet

ORGANY TRYBUNAŁU

1. zgromadzenie ogólne

W skład zgromadzenia ogólnego wchodzi wszyscy sędziowie trybunału, dla prawomocności uchwał konieczna jest obecność co najmniej 10 sędziów

2. prezes trybunału

Reprezentuje trybunał na zewnątrz oraz wykonuje zadania związane z bieżącym funkcjonowaniem trybunału

Prezes i wice prezes trybunału jest powoływany przez prezydenta RP spośród dwóch kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne

Prezes jest powoływany na cały okres pełnienia funkcji sędziego TK

FUNKCJE TRYBUNAŁU

1. kontrola norm tzn. orzekanie o zgodności aktów normatywnych z aktami wyższego rzędu
2. orzekanie o skargach konstytucyjnych
3. rozstrzyganie sporów kompetencyjnych między centralnymi konstytucyjnymi organami państwa
4. orzekanie o zgodności z konstytucją celów lub działalności partii politycznych
5. rozstrzyganie o zaistnieniu tymczasowej przeszkody w sprawowaniu urzędu przez prezydenta RP

KONTROLA NORM.

** Jej istota polega na orzekaniu o hierarchicznej zgodności aktów normatywnych niższego rzędu z aktami wyższego rzędu i eliminowanie aktów niższego rzędu w przypadku braku tej zgodności

** może mieć charakter prewencyjny, jedynym podmiotem uprawnionym do jej inicjowania jest Prezydent

** i charakter następczy, który dotyczy aktów już obowiązujących bądź znajdujących się w okresie vacatio legis

KONTROLA NASTĘPCZA

1. dotyczy ustaw, co do ich zgodności z konstytucją i umowami międzynarodowymi ratyfikowanymi w oparciu o ustawy akceptujące
2. Umowy między narodowe, jeżeli chodzi o zgodność z konstytucją.
3. Inne przepisy prawa wydawane przez Centralne Organy Państwowe w zakresie ich zgodności z konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami. Przedmiotem kontroli nie mogą być akty organów terenowych.

Punktem odniesienia kontroli jest przede wszystkim konstytucja.

Należy jednak zaznaczyć, że nie chodzi jedynie o tekst pisany, ale o zasady i wartości wyrażone w konstytucji.

Pojęcie akt normatywny należy odnieść do każdej regulacji zawierającej w swej treści normy prawne, czyli abstrakcyjne reguły postępowania skierowane do generalnie określonego adresata

Kontrola zgodności jest dokonywana w oparciu o 3 kryteria

1. Zgodność materialna
Badana jest treściowa zgodność regulacji zawartej w akcie niższym z regulacjami zawartymi w akcie wyższego rzędu
2. Zgodność proceduralna
Badane jest dochowanie trybu wymaganego przepisami prawa do wydania aktu lub zawarcia i ratyfikacji umowy międzynarodowej
3. Zgodność kompetencyjna

Trybunał bada czy organ wydający ten akt miał do tego kompetencje.

1. Inicjatywy konkretnej, (czyli pytań prawnych)

Inicjatywa konkretna musi być związana z konkretną sprawą zawisłą przed sądami. Jeżeli w trakcie rozpatrywania sprawy pojawi się wątpliwość, co do zgodności z konstytucją określonego przepisu prawnego, który ma się stać podstawą rozstrzygnięcia sądowego, wówczas sąd może przedstawić Trybunałowi konkretne pytania. Uprawnienie to może być realizowane na każdym etapie postępowania sądowego.

2. Inicjatywy abstrakcyjnej, (czyli wniosków)

Inicjatywa abstrakcji jest podejmowana w oderwaniu od konkretnego przypadku stosowania prawa, może ona wynikać z ogólnego interesu wnioskodawcy czy ogólnej troski o stan praworządności

Z wnioskami w sprawach, do Trybunału Konstytucyjnego wystąpić mogą:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, 50 posłów, 30 senatorów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prokurator Generalny, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich,
- 2) Krajowa Rada Sądownictwa w zakresie, o
- 3) organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego,
- 4) ogólnokrajowe organy związków zawodowych oraz ogólnokrajowe władze organizacji pracodawców i organizacji zawodowych,
- 5) kościoły i inne związki wyznaniowe,

Orzeczenia TK mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Nie istnieje żadna droga odwołania się od

orzeczenia, a orzeczenie jest wiążące dla wszystkich adresatów. **Orzeczenia zapadają** w formie wyroków i podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym był ogłoszony dany akt normatywny. Uznanie niezgodności aktu powoduje utratę mocy wiążącej danego aktu.

Orzeczenie TK wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. TK może jednak określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin jednak nie może przekroczyć 18 miesięcy, jeżeli chodzi o ustawę. Gdy chodzi o inny akt normatywny 12 miesięcy.

W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nieprzewidzianymi w ustawie budżetowej trybunał określa termin daty obowiązującej po zapoznaniu się z opiniom RM. Orzeczenia zapadają większością głosów

26 SKARGA KONSTYTUCYJNA

Jest to szczególny środek prawny pozwalający podmiotom prawa na zwrócenie się do TK o zweryfikowanie ostatecznych rozstrzygnięć władz publicznych naruszających konstytucyjne prawa i wolności.

Podstawowe cechy skargi

1. Ma charakter incydentalny - czyli związana jest z konkretnym przypadkiem naruszenia praw i wolności określonych w Konstytucji
 2. Ma charakter subsydialny (pomocniczy) – możliwe jest jej wniesienie dopiero po wyczerpaniu innych środków prawnych
 3. skarga może dotyczyć jedynie tych praw i wolności, które są określone w Konstytucji
 4. orzeczenia trybunału wiążą wszystkie organy państwowe
- ** Prawo do złożenia skargi przysługuje każdemu czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone.
 - ** Naruszenie praw skarżącego musi nastąpić w związku z orzeczeniem sądu lub organu administracji publicznej.
 - ** Orzeczenie to musi mieć charakter orzeczenia ostatecznego.
 - ** Przedmiotem skargi może być tylko zarzut niezgodności z konstytucją aktu normatywnego na podstawie, którego zostało wydane orzeczenie sądowe lub administracyjne, skarga jest skierowana przeciwko normie prawnej
 - ** Wniesienie skargi jest dopuszczalne w terminie 3 miesięcy od doręczenia skarżącemu prawomocnego orzeczenia czy ostatecznej decyzji.
 - ** Po upływie tego terminu uprawnienie wygasa
 - ** skarga musi być sporządzona i wniesiona przez adwokata lub radcę prawnego.
 - ** skarga jest wolna od opłat sądowych

28 ORGANIZACJA I SKŁAD TRYBUNAŁU STANU

Jest odrębnym organem władzy sądowniczej. Zarówno Trybunał Konstytucyjny jak i Trybunał Stanu nie są sądami w rozumieniu Konstytucji i w związku z tym nie sprawują tak rozumianego wymiaru sprawiedliwości.

W SKŁAD TS WCHODZI

1. Przewodniczący (to Prezes Sądu Najwyższego)
 2. 2 zastępców przewodniczącego
 3. 16 członków wybieranych przez Sejm z poza grona posłów i senatorów na czas trwania kadencji Sejmu.
- ** Zastępcy przewodniczącego oraz co najmniej połowa członków TS powinna mieć kwalifikacje do zajmowania stanowiska sędziego.
 - ** Członkom TS przysługuje immunitet oraz przywilej nietykalności osobistej.
 - ** Przed TS określone osoby ponoszą odpowiedzialność za naruszenie Konstytucji lub ustawy w związku z zajmowanym stanowiskiem lub zakresie swojego urzędowania .
 - ** Odpowiedzialność Konstytucyjna ma charakter podmiotowo- ograniczony co oznacza, że odpowiedzialność ponoszą tylko podmioty wskazane w Konstytucji.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PONOSZĄ :

1. prezydent RP
2. prezes RM
3. członkowie RM
4. prezes NBP
5. prezes NIK
6. członkowie KRRiT
7. osoby , którym prezes RM powierzył kierowanie ministerstwem
8. naczelny dowódca sił zbrojnych
9. posłowie i senatorowie za naruszenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej z osiągnięciem korzyści z majątku Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego

DELIKTY KONSTYTUCYJNE jest to czyn który charakteryzuje się następującymi cechami.

1. Stanowi naruszenie konstytucji lub ustaw,
2. Czyn jest popełniony przez osobę, która podlega odpowiedzialności konstytucyjnej w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie swojego urzędowania
3. Czyn ten nie stanowi przestępstwa karnego,
4. Może być popełniony zarówno z winy umyślnej jak i nieumyślnej.

29_ZAKRES PODMIOTOWY ODPOWIEDZIALNOŚCI KONSTITUCYJNEJ

1. Prezydent RP

odpowiedzialność Prezydenta przed Trybunałem Stanu ma charakter zupełny tzn. obejmuje ona wszystkie przestępstwa, których się dopuścił w okresie sprawowania urzędu, a nie tylko te które są popełnione w związku ze sprawowanym urzędem.

Prezydent nie ponosi więc odpowiedzialności przed sądami powszechnymi, niemniej jednak w okresie sprawowania urzędu prezydenta nie biegnie przedawnienie karalności przestępstw za które osoba ta nie została postawiona w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu prezydenta.

Postawienie przed Trybunałem Stanu Prezydenta potrzebna jest 2/3 liczby posłów na wniosek 140

2. Prezes Rady Ministrów oraz członkowie Rady Ministrów,

które oprócz odpowiedzialności konstytucyjnej mogą być pociągnięte do odpowiedzialności karnej przed Trybunałem za przestępstwa lub przestępstwa skarbowe popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem jeżeli uchwała sejmu uzna to za celowe / na zasadzie wyjątku/, zasadą jest bowiem, że członkowie Rady Ministrów za przestępstwa karne ponoszą odpowiedzialność przed sądami powszechnymi. Uchwałę o pociągnięciu do odpowiedzialności członka Rady Ministrów przed Trybunał stanu.

Sejm podejmuje na wniosek Prezydenta lub co najmniej 115 posłów, większością 3/5 ustawowej liczby posłów.

Prawa do pociągnięcia tych osób do odpowiedzialności konstytucyjnej przysługuje jedynie sejmowi, uchwałą podjętą bezwzględną większością posłów.

3. Posłowie i Senatorowie

Przedmiotem odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu jest wyłącznie złamanie zakazu o którym mowa w **art.. 107 Konstytucji.**

Za naruszenie tych zakazów poseł może być pociągnięty do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu, który w przypadku stwierdzenia zasadności oskarżenia może zastosować wyłącznie sankcję polegającą na pozbawieniu mandatu.

TRYBUNAŁ STANU JEST POWOŁYWANY na pierwszym posiedzeniu Sejmu spoza grona posłów i senatorów na okres kadencji sejmu.

Do Trybunału Stanu mogą być wybrani obywatele polscy korzystający z pełni praw publicznych nie karani sędownie i nie zatrudnieni w organach administracji rządowej.

ZA POPEŁNIENIE DELIKTU KONSTITUCYJNEGO TRYBUNAŁ STANU ORZĘKA NASTĘPUJĄCE KARY:

1. Utratę czynnego i biernego prawa wyborczego na urząd prezydenta i do sejmu, senatu w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz organów samorządu terytorialnego.
2. Zakaz zajmowania kierowniczych stanowisk lub pełnienia funkcji związanych ze szczególną odpowiedzialnością w organach państwowych i organizacjach społecznych.
3. Utratę wszystkich lub niektórych orderów, odznaczeń i tytułów honorowych,
4. kary te mogą być orzekane na okres od 2-10 lat, w przypadku chociażby nieumyślnego popełnienia przestępstwa, a także deliktu konstytucyjnego, Trybunał Stanu orzeka utratę zajmowanego stanowiska, a w przypadku Prezydenta złożenie z urzędu, w szczególnych okolicznościach trybunał Stanu biorąc pod uwagę znikomy stopień szkodliwości społecznej czynu może poprzestać na uznaniu winy.

Charakterystyka Konstytucji /pojęcie, materia/,

2. Zmiana Konstytucji,

3. Stany nadzwyczajne w Konstytucji,

4. Zasada suwerenności narodu,

5. Zasada demokratycznego państwa prawnego,

6. Zasada pluralizmu politycznego w powiązaniu z partiami politycznymi,

7. Zasada podziału władz,

8. Zasada społecznej gospodarki rynkowej,

9. Prawa i wolności człowieka i obywatela, pojęcie i rodzaje,

10. Prawa i wolności o charakterze politycznym,

11. Instytucja referendum,

12. Prawa i wolności o charakterze osobistym,

13. Prawa i wolności o charakterze ekonomicznym, socjalnym i kulturalnym,

14. Ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności,

15. Konstytucyjny system źródeł prawa w Polsce prawa powszechnie obowiązującego,

16. Akty wewnętrzne obowiązujące- rozporządzenia wykonawcze/zasady wydania, kto/- ratyfikowane umowy międzynarodowe,

17. Organy sejmu,

18. Status posła / charakter mandatu i immunitety/
19. Funkcja ustawodawcza sejmu,
20. Funkcja kreacyjna sejmu,
21. Pozycja ustrojowa Prezydenta RP,
22. Kompetencje Prezydenta RP,
23. Zgromadzenie narodowe,
24. Kadencja sejmu i jej modyfikacje,
25. Kompetencje Trybunału Konstytucyjnego /kontrola norm/
26. Skarga konstytucyjna,
- 27. Organizacja i skład Trybunału Konstytucyjnego**
28. Organizacja i skład Trybunału Stanu,
29. Odpowiedzialność konstytucyjna, zakres podmiotowy i przedmiotowy